

راهنمای منابع حقوقی در شبکهٔ اینترنت^۱

معرفی پایگاه اینترنت دانشکده حقوق و علوم سیاسی
دانشگاه علامه طباطبایی

دکتر ایرج بابایی و دکتر همایون حبیبی^۲

چکیده

راهنمای منابع حقوقی در اینترنت بخشی از پایگاه اینترنتی دانشکدهٔ حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی است که به همت دو تن از اعضای هیأت علمی این دانشکده ایجاد شده است. این راهنما برای اولین بار در ایران منابع حقوقی گسترده‌ای را که از طریق اینترنت قابل دسترسی است معرفی و طبقه‌بندی نموده و برای استفادهٔ استادان و محققان در دسترس قرار داده است.

این مقاله معرفی امکانات و منطق حاکم بر این راهنماست تا مراجعه کنندگان بتوانند با سهولت و سرعت بیشتری به منابع معرفی شده دسترسی یابند.

واژه‌های کلیدی:

حقوق، راهنما، اینترنت

۱. برای استفاده از این راهنما ر.ک: <http://ip.atu.ac.ir> بخش منابع حقوقی اینترنت. تهیه کنندگان در نظر دارند به مرور زمان این راهنما را روزآمد کنند، لذا هنگامی که این مقاله را مطالعه می‌کنید ممکن است تغییراتی در صفحات ایجاد شده باشد.

۲. اسنادیاران دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

اینترنت منابع گسترده‌ای را در موضوعات مختلف در دسترس قرار می‌دهد ولی از آنجا که این شبکه دارای انسجام و مرکزیت نیست و هر کس می‌تواند هر چه را مایل است از طریق اینترنت در اختیار دیگران قرار دهد، دسترسی به آنچه مورد نیاز است، گاه بسیار مشکل و حتی غیرممکن می‌نماید. در بسیاری موارد حتی از اینکه چه مطالبی را می‌توان از این طریق یافت، بی‌اطلاعیم. این مشکل از همان اولین سالهای عمومی شدن اینترنت و توسعه وب web رخ می‌نمود و به همین دلیل از همان سالها مؤسساتی به فکر ارائه راهنمای صفحات اینترنتی افتادند. امروزه شاید همه کسانی که با اینترنت کار می‌کنند با راهنمای جستجوی yahoo آشنا باشند، راهنمایی که از سال ۱۹۹۴ کار خود را آغاز کرده است. این راهنما امروز به یک شرکت تجاری بزرگ تبدیل شده و با کمک بیش از ۱۵۰ ویراستار خود به کار ارائه خدمات راهنمایی استفاده‌کنندگان ادامه می‌دهد. ولی حتی این شرکت با سابقه تنها قادر است بخش ناچیزی از منابعی را که در شبکه موجود است، پوشش داده و به استفاده‌کنندگان ارائه کند. امروزه دهها شرکت بزرگ بین‌المللی در کار ارائه راهنماهای عمومی اینترنت با هم رقابت می‌کنند و بعضی از آنها از بابت تعداد پایگاهها و صفحاتی که پوشش می‌دهند از yahoo پیشی گرفته‌اند. با این حال هیچ یک نمی‌توانند ادعا کنند که همه صفحات و پایگاههای اینترنتی را پوشش می‌دهند.

علاوه بر این، به دلیل عمومی بودن این راهنماها، بسیاری اوقات استفاده‌کننده در انبوه صفحات ارائه شده گم می‌شود و نمی‌تواند صفحات مطلوب خود را بیابد.

راهنماهای عمومی اغلب قادر نیستند صفحات را ارزیابی کرده و با جدا کردن صفحات با ارزش اطلاعاتی، آنها را به مراجعه‌کننده ارائه کنند. به همین دلیل است که در کنار این راهنماها، در موضوعات تخصصی و زبانها و کشورهای گوناگون راهنماهای ویژه‌ای شروع به کار کرده و بازدیدکنندگان خاص خود را یافته‌اند.

منابع و اطلاعاتی که برای استادان، دانشجویان و دانش‌پژوهان رشته حقوق بر روی شبکه اینترنت قرار می‌گیرد چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی روز به روز در حال افزایش است، در حالی که اطلاع‌رسانی در مورد این منابع بویژه در ایران کافی نیست.

اگرچه متخصصانی که آشنایی کافی به اینترنت دارند کم و بیش می‌توانند با توسل به راهنماهای عمومی یا تخصصی موجود در شبکه به منابع مورد نیاز خود دسترسی پیدا کنند ولی با توجه به عمومی شدن اینترنت و دسترسی هر چه آسانتر و ارزانتر دانشجویان و

علاقه‌مندان به مباحث حقوقی، نیاز به راهنمایی که به راحتی جامعه حقوقدانان کشور را به صفحات مورد علاقه‌شان رهنمون شود بیشتر احساس می‌شود. حتی برای استفاده کنندگان آشنا به منابع حقوقی در اینترنت نیز ممکن است جستجوی آزاد نیازمند صرف وقت بسیار باشد، در حالی که اگر پایگاه‌های معتبری که منابع مورد نیاز را ارائه می‌دهند بر اساس یک طبقه‌بندی آشنا معرفی شوند، حتی برای این دسته از استفاده کنندگان نیز دسترسی به اطلاعات وقت کمتری خواهد گرفت.

شناسایی، معرفی، و پالایش اطلاعات موجود بر روی شبکه و انتخاب بهترین و مهمترین منابع برای محققان رشته حقوق، از طریق ایجاد راهنماهای اینترنتی، راه‌حلی است که چندین دانشگاه معتبر در سطح جهان به آن دست یازیده‌اند.

به همین منظور طرح تهیه راهنمای منابع حقوقی در اینترنت در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی ارائه شد و مورد استقبال شایان دانشگاه قرار گرفت. مجریان این طرح (دکتر ایرج بابایی و دکتر همایون حبیبی) با توجه به فقدان چنین راهنمایی در زبان فارسی سعی کرده‌اند همزمان با راه‌اندازی پایگاه اینترنتی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی به این نیاز حقوقدانان کشور پاسخ داده و اولین قدمها را در این راه بردارند. از دید طراحان این راهنما، یک پایگاه اینترنتی دانشگاهی باید قبل از هر چیز، اهداف آموزشی دانشگاه را تعقیب کند که این امر با دو روش ارائه مطالب آموزشی، یا راهنمایی چگونگی دسترسی به این منابع تحقق می‌یابد.

تهیه کنندگان این راهنما در واقع به روش دوم، یعنی راهنمایی چگونگی دسترسی به منابع و اطلاعات، اکتفا کرده‌اند. ارائه مطالب مورد نیاز دانش‌پژوهان و دانشجویان دانشکده در پایگاه اینترنتی این دانشکده می‌تواند موضوع فعالیت‌های بعدی و در افقهای دورتر باشد که طرح و جایگاه آن در پایگاه اینترنتی دانشکده مشخص شده است.

۱. ساختار کلی راهنما

الف) انتخاب روش انتشار راهنمای حقوق اینترنت

انتخاب روش انتشار این راهنما نیز مسئله دیگری بود که باید درباره آن تصمیم گرفته می‌شد. انتشار به روش سنتی، یعنی چاپ بر روی کاغذ، قطعاً برای تهیه کنندگان آسانتر بود. اما انتشار کاغذی هم گرانتر تمام می‌شد و هم مخاطبان محدودی داشت و بویژه

استفاده کنندگان از راهنما را از مزایای ابرمتنها^۱ محروم کرده و آنها را با مشکلات عدیده در استفاده مواجه می‌کرد و نهایتاً آنکه تهیه متنی چاپی با طبیعت پویای اینترنت سازگاری ندارد. تهیه راهنما به صورت ابرمتن و قرار دادن راهنما بر روی شبکه، به رغم مشکلات فنی برای تهیه کنندگان، راحتی استفاده را به همراه داشته، استفاده کنندگان بسیاری را پوشش داده و نهایتاً راهنما را با هزینه کمتر در اختیار عموم قرار می‌دهد. لذا این راهنما تنها به صورت ابرمتن و قابل استفاده بر روی رایانه تهیه شده است و مستقیماً بر روی Server اینترنتی دانشکده حقوق و علوم سیاسی قرار داده شده است تا هر چه سریعتر و وسیعتر از طریق اینترنت در اختیار کاربران قرار گیرد.

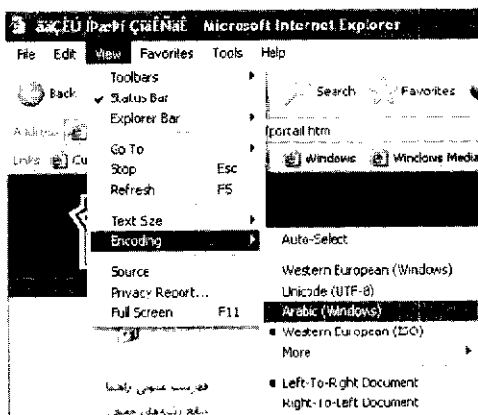
ب) انتخاب زبان

قطعاً استفاده از زبان انگلیسی و به طور کلی زبانهای اروپای غربی در تهیه صفحات اینترنتی آسانتر است و با توجه به اینکه ارائه مطالب در اینترنت به معنی مخاطب قرار دادن کاربران در تمامی جهان است، تمایل به استفاده از یک زبان بین‌المللی به عنوان تنها زبان یا زبان اصلی پایگاه اینترنتی حتی در بسیاری از دانشگاههای کشور وجود دارد. ولی از آنجایی که هدف اصلی دادن اطلاعات لازم به دانشجویان و دانش‌پژوهان ایرانی و بخصوص استادان و دانشجویان این دانشگاه است، طراحان تصمیم گرفتند پایگاه و راهنمای آن را اساساً به زبان فارسی تهیه کنند.

ارائه مطالب به زبان فارسی روشهای گوناگونی دارد، طراحان استفاده از کد پیچ میکروسافت را به دلیل گستردگی روزافزون ترجیح دادند. بدین ترتیب هم در مرحله طراحی و هم در مرحله استفاده مشکلات کمتری بروز خواهد کرد. تمامی ویندوزهای دارای زبان فارسی و عربی، حتی اگر قلمهای فارسی مورد استفاده در این پایگاه را نداشته باشند به راحتی امکان خواندن آن را دارند. حتی کاربرانی که از ویندوزهای بدون امکانات فارسی استفاده می‌کنند در صورت استفاده از مرورگر معروف و متداول میکروسافت: اینترنت اکسپلورر^۲ از نسخه پنج به بعد، قادر به مشاهده این متون فارسی هستند.

یک پیوند در صفحه اصلی دانشکده، بیننده را راهنمایی می‌کند تا در صورت بروز مشکل در مشاهده حروف فارسی به این صفحه راهنما مراجعه کند. در این صفحه به کمک تصویر توضیحات کافی برای رفع مشکل مشاهده خطوط فارسی داده شده است.

To see Persian fonts do the following steps: in Menu go to View : Encoding : Arabic

ج) ساختار و نحوه ارائه مطالب در راهنما

به منظور استفاده بهینه از امکانات ابرمتن‌ها تصمیم گرفته شد راهنما در قالب مجموعه‌ای از ابرمتن‌ها تهیه شود که از سویی به یکدیگر مرتبط بوده و از سوی دیگر از طریق پیوندهایی (Links) به پایگاه‌های اینترنتی‌ای که معرفی می‌شوند مربوط باشند.

قدم بعدی، تهیه ساختاری بود که به بهترین نحو کاربران را به صفحات مورد نیازشان راهنمایی کند. الگوی انتخابی، الگوی موضوعی بود که معمولاً راهنماها از آن استفاده می‌کنند. در این روش ابتدا پایگاه‌ها بر اساس رشته‌ها و موضوعاتی که در علم حقوق مورد مطالعه قرار می‌گیرد تقسیم شده‌اند. بدین لحاظ فهرستی از رشته‌های حقوق تهیه شده است که البته دربر گیرنده تمامی رشته‌های حقوقی نیست، بلکه شامل مهمترین رشته‌هایی می‌شود که کاربران ایرانی با آن سروکار دارند،

علاوه بر این تقسیم‌بندی اصلی که تحت عنوان منابع رشته‌های حقوقی در پایگاه آمده است، با مجموعه‌ای از منابع و اطلاعات مواجه هستیم که در تمامی رشته‌های حقوقی ممکن است به آنها نیاز باشد و نمی‌توان آن را به یک رشته خاص حقوق منتسب کرد. به

منظور معرفی پایگاه‌هایی (سایت‌هایی) که دارای چنین اطلاعاتی هستند، صفحه‌های خاصی تحت عناوینی چون: متون و قوانین، فقه و حقوق اسلامی، نهادهای گوناگون داخلی و خارجی، و نشریات حقوقی گشوده شد و در بخش پایانی پایگاه‌های عمومی‌تری که به کار حقوقدانان نیز می‌آید نظیر: کتابخانه‌ها و کتابفروشیها افزوده شد.

برای آنکه کاربر بتواند تصویری روشن از فهرست مطالب داشته باشد و بتواند به راحتی از یک صفحه به صفحه دیگر برود از صفحات چندبخشی استفاده شده، به گونه‌ای که کاربر همواره عمده‌ترین تقسیم‌بندیهای راهنما را در یک سوی صفحه در پیش چشم داشته باشد و بتواند در هر زمان به آن صفحات مراجعه کند. و همواره یک پیوند کاربر را به صفحه اصلی دانشکده بازمی‌گرداند.

۲. توصیف صفحات راهنما

صفحه اصلی راهنما

این صفحه از دو بخش تشکیل شده است، بخش سمت چپ فهرست مطالب راهنما را تشکیل می‌دهد و با کلیک کردن بر روی هر یک از عناوین این بخش، صفحات مربوط در سمت راست قابل ملاحظه خواهد بود. این عناوین عبارتند از:

ایکون (یا شمایل) خانه برای برگشت به صفحه اصلی دانشکده، فهرست عمومی راهنما، منابع رشته‌های حقوقی، اسناد و قوانین، مجلات حقوقی در اینترنت، نهادهای ایرانی، رویه قضایی ایران، نهادهای بین‌المللی، نهادهای قضایی بین‌المللی، فقه و علوم اسلامی، حقوق تطبیقی، راهنماهای جستجو، مؤسسات پژوهشی، مراکز آموزش عالی، کتابشناسی، فهرستهای اطلاعات و بحث حقوقی، فرهنگ عمومی، و نهایتاً اشاره به نام مجریان طرح تحت عنوان پدیدآورنده‌ها.

چنانچه کاربر هیچ‌یک از عناوین بخش چپ صفحه را انتخاب نکرده باشد صفحه راجع به منابع رشته‌های حقوقی نمایش داده می‌شود.

منابع رشته‌های حقوقی

فهرست عمومی راهنما
منابع رشته‌های حقوقی
اسناد و قوانین
مجلات حقوقی در اینترنت
نهادهای ایران
نهادهای بین‌المللی
نهادهای قضایی بین‌المللی
فقه و علوم اسلامی
حقوق تطبیقی
راهنمای جستجو
مرکز پژوهشی و آموزش عالی
کتابخانه‌ها
انطباقات و بحث حقوقی
مرکز پژوهشی
پایه پژوهشگران
جستجوی متاهم در گوگل

حقوق اساسی	حقوق داری	حقوق تشکیله اروپا
حقوق بین‌الملل	حقوق بین‌الملل خصوصی	حقوق بشر و شهروندی
حقوق تجارت	حقوق جزای عمومی	حقوق آیین دادرسی
حقوق مجاز و سلامت عمومی	حقوق کار	حقوق مال و ملکی
حقوق ادبی	حقوق و فلسفه	

نقشه حقوقی تنظیم شده است به دانشگاه علامه طباطبائی

در پایان این صفحه از کاربران خواسته شده است نظریات و پیشنهادهای خود را درباره این راهنما، به نشانی پست الکترونیکی info_lp@atu.ac.ir ارسال نمایند. این پست الکترونیکی تنها به این کار اختصاص داده شده است.

نمایه ساختار درختی راهنما

قبل از عناوین گوناگون، اکنون فهرست عمومی راهنما قرار دارد. با کلیک کردن بر روی این اکنون فهرست راهنما در سمت دیگر صفحه ظاهر می‌شود و به این ترتیب کاربرد تصویری روشتر از مطالب ارائه شده به دست می‌آورد. این فهرست به صورت ابرمتن تهیه و با کلیک کردن بر روی هر یک از عناوین آن کاربرد سریعاً به صفحه مربوط در راهنما ارجاع داده می‌شود.

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

نمای راهنمای منابع حقوقی در شبکه اینترنت

سایر رشته های حقوقی

- [حقوق مدنی](#)
- [حقوق جزا و جرم‌شناسی](#)
- [حقوق تجارت](#)
- [حقوق فناوری جدید و مالکیت معنوی](#)
- [حقوق بین الملل](#)
- [حقوق بین الملل خصوصی](#)
- [حقوق و اقتصاد](#)
- [حقوق اداری](#)
- [حقوق اساسی](#)
- [آیین دادرسی و داوری](#)
- [حقوق بازرگانی و مالیاتی](#)
- [حقوق اتحادیه اروپا](#)
- [حقوق بشر و بشر در ستان](#)
- [حقوق کار](#)

عنوان اول: منابع رشته‌های حقوقی

این صفحه ستون فقرات راهنما را تشکیل می‌دهد. با کلیک کردن بر روی این عنوان (در سمت راست صفحه) عناوین رشته‌های حقوقی که این راهنما درباره آن مجموعه‌ای از پایگاه‌های اینترنتی را معرفی کرده نمایش داده می‌شود. این رشته‌ها عبارتند از:

حقوق اساسی، حقوق مدنی، حقوق تجارت، حقوق جزا و جرم‌شناسی، داوری و آیین دادرسی، فناوری جدید و مالکیت معنوی، حقوق اداری، حقوق مالی و مالیاتی، حقوق بین‌الملل، حقوق اتحادیه اروپا، حقوق بین‌الملل خصوصی، حقوق بشر و بشردوستانه، حقوق و اقتصاد.

چنانچه کاربر هر یک از این عناوین را انتخاب کند به صفحه جدیدی ارجاع داده خواهد شد که مهمترین پایگاه‌های اینترنتی در آن موضوع را معرفی می‌کند و هر جا که لازم به نظر رسیده، ارجاعات مقطعی به صفحات دیگر این راهنما داده شده است. بر همین اساس معمولاً در صفحات این بخش به سه پیوند مشترک در ابتدای هر صفحه ارجاع داده شده است: حقوق دیگر کشورها، مجلات در اینترنت و پایگاه Jurist ارجاع به

صفحات حقوق دیگر کشورها برای یافتن حقوق هر کشور در مورد موضوعات، مورد بحث است. ارجاع به مجلات برای دسترسی به مقالات تخصصی آن رشته و پایگاه Jurist به علت دارا بودن منابعی است که به منظور مقاصد آموزش حقوقی توسط این پایگاه بین‌المللی آموزش حقوقی معرفی شده است. در ادامه به معرفی اجمالی هر یک از صفحات راجع به منابع رشته‌های حقوقی می‌پردازیم.

۱. حقوق اساسی

این صفحه عمدتاً به حقوق و قوانین اساسی دیگر کشورها اختصاص داده شده است. در آغاز صفحه، ارجاع مقطاعی به بخش دیگری از همین راهنما داده شده که به حقوق دیگر کشورها مربوط است.

علاوه بر آن پایگاههای معرفی شده (به دو زبان انگلیسی و فرانسه) شامل پایگاههایی است که اولاً قوانین اساسی کشورهای گوناگون جهان را در اختیار قرار می‌دهند. ثانیاً مطالعاتی بنیادین در موضوع حقوق اساسی دارند و نهایتاً پایگاههایی معرفی شده‌اند که در موضوعاتی خاص مثل حقوق انتخاباتی تخصص دارند.

علاوه بر اینها پایگاههایی در کشورهای امریکا و فرانسه نیز معرفی شده‌اند که حاوی مجموعه‌ای از دروس حقوق اساسی برای دانشجویان هستند.

۲. حقوق مدنی

در شروع این صفحه دو پیوند داخلی، وجود منابعی دیگر در بخشهای حقوق دیگر کشورها و مجلات حقوقی در اینترنت را به کاربر یادآوری می‌کند.

پایگاههای معرفی شده در این صفحه موضوعات: حقوق قراردادهای، حقوق خانواده و اطفال، مسئولیت مدنی و مسئولیت حرفه‌ای، حقوق مالکیت، تاریخ و فلسفه حقوق را پوشش داده است.

علاوه بر این، یکی از پایگاههای معرفی شده، فرهنگ اصطلاحات فرانسه به فرانسه حقوق خصوصی و دیگری متن قانون مدنی و آیین دادرسی کشورهای مختلف را به زبان اصلی معرفی کرده است.

۳. حقوق تجارت

در این بخش علاوه بر ارجاعات داخلی، به صفحات دیگر راهنما در موضوعات حقوق تکنولوژی جدید و مالکیت معنوی، حقوق دیگر کشورها و مجلات حقوقی در اینترنت و موتور جستجوی پایگاه Jurist، به منابع اینترنتی حقوق داخلی و خارجی اشاره شده است. اتاق بازرگانی ایران و شبکه نقطه تجاری ایران پایگاههای ایرانی معرفی شده هستند. این پایگاههای ایرانی حاوی بخشهایی متفاوت در مورد حقوق ایران و وضعیت و اطلاعات و راهنماییهایی در مورد تجارت دیگر کشورها با ایران و بالعکس هستند. دیگر پایگاههای معرفی شده حاوی مقالات معتبر علمی در خصوص حقوق تجارت دیگر کشورها از جمله در زمینه حقوق شرکتها، مسائل بیمه شرکتها، ورشکستگی، حقوق صنعتی، حقوق بانکی، حقوق مالی و مالیاتی است.

بخش دیگری از پایگاهها متوجه حقوق تجارت بین‌المللی است. در این قسمت علاوه بر ارجاع به پایگاههای مختلف ارائه‌کننده مقالات و مطالعات در این زمینه و معرفی سازمانهای مختلف متکفل حقوق تجارت بین‌الملل، به متن معاهده بیع بین‌المللی وین و اسناد مربوط به این معاهده، تفاسیر و آرای قضایی در حول این معاهده توجه خاصی شده است.

کتابشناسی در حقوق تجارت و مجموعه‌ای از دروس استادان در زمینه حقوق تجارت که برای دانشجویان در شبکه قرار داده شده است و حقوق حمل‌ونقل دریایی موضوع چند پیوند دیگر معرفی شده است.

۴. حقوق جزا و جرم‌شناسی

در این صفحه علاوه بر پیوندهای داخلی ابتدا چند پایگاه معرفی شده‌اند که جمع‌آوری‌کننده مقالات گوناگون در حقوق جزای کشورهای گوناگون بخصوص آمریکا و فرانسه هستند. بیشترین بخش پایگاههای معرفی شده در این صفحه، به مؤسسات و مراکز تحقیقاتی جرم‌شناسی اختصاص دارد.

در مورد بعضی از جرائم که موضوع مطالعات بین‌المللی است، نظیر جنایت علیه بشر و تروریسم، پایگاههایی معرفی شده است.

بخش دیگری از این صفحه به مسائل فرعی نظیر اداره امور زندانها و تخلفات راهنمایی و رانندگی پرداخته است.

۵. داوری و آیین دادرسی

منابع داوری تجاری بین‌المللی، متن قانون مدنی و آیین دادرسی کشورهای مختلف، مجموعه‌ای از مقالات در خصوص آیین دادرسی و حل دعاوی در سطح بین‌المللی یا در سطح کشورهای خاص یا مطالعات تطبیقی، موضوع پایگاههای معرفی شده این بخش است.

در این صفحه همچنین پایگاه مراجع بین‌المللی داوری مثل دیوان داوری اروپایی، کمیته فرانسوی داوری، اتاق داوری پاریس، دیوان بین‌المللی داوری متعلق به اتاق بازرگانی بین‌المللی و مرکز بین‌المللی حل اختلافات سرمایه‌گذاری معرفی شده و در هر مورد توضیح داده شده است که مهمترین مطالبی را که کاربر می‌تواند در این پایگاهها بیابد کدامها هستند.

۶. حقوق فناوری جدید و مالکیت معنوی

این صفحه معرفی کننده یک پایگاه ایرانی است که منابع ملی و بین‌المللی را در این خصوص در دسترس قرار می‌دهد. علاوه بر این، پایگاه پایگاههای متعددی که در کشورهای دیگر راجع به فناوری جدید و مالکیت معنوی ایجاد شده‌اند معرفی شده‌اند. تنها در پایگاهی که متعلق به مؤسسه مطالعات مالکیت معنوی فرانسه است بالغ بر دوهزار نشانی اینترنتی در این باره فهرست شده است. همچنین در یک راهنمای دیگر به چهارصد نشانی اینترنتی ارجاع داده شده است. به طور خلاصه می‌توان گفت در این صفحه از راهنما که به معرفی چندین سایت راهنما در کشورهای امریکا، فرانسه، بلژیک، کانادا، استرالیا و سازمانهای بین‌المللی مربوط پرداخته است، عمده‌ترین پایگاههای اینترنتی در موضوع مورد بحث فهرست شده یا نهایتاً دسترسی به آنها از طریق این راهنما مقدور گردیده است.

۷. حقوق اداری

در زمینه حقوق اداری، بهترین منبع، صفحات اینترنتی رسمی دولتهای مختلف است که در آنها نظام اداری کشور معرفی شده و پیوندهایی به پایگاههای اینترنتی نهادهای مختلف دولتی داده شده است. لذا در ابتدای این صفحه راهنما به کاربران توصیه شده است که علاوه بر پایگاههای مختلفی که در این صفحه معرفی شده‌اند به بخش حقوق تطبیقی و فهرست کشورها نیز مراجعه نمایند.

همچنین مانند بسیاری دیگر از صفحات به کاربران یادآوری شده است که برای یافتن مجلات مربوط به حقوق اداری باید به صفحه حقوقی در اینترنت مراجعه کنند. از جمله صفحاتی که در اینجا معرفی شده است:

- راهنمای متون قانونی و تصمیمات مراجع قضایی امریکا که شامل متون قوانین اداری مختلف امریکا و تصمیمات دادگاه عالی و دادگاههای فدرال در موضوعات حقوق اداری است.

- پایگاهی حاوی دروس استادان حقوق اداری از پایگاه Jurist که در آن علاوه بر برنامه درس، منابع کتابشناسی بحث در دسترس قرار گرفته است.

- سایت دانشگاه اکسفورد در مورد مجموعه مقررات و تصمیمات مراجع قضایی آلمان که از جمله متضمن مسائل اداری و تشکیلات دولتی است.

- پایگاه رسمی شورای دولتی فرانسه که حاوی معرفی نظام اداری و دادگاههای فرانسه، و گزارشها و نظریات شورا است و همچنین پیوندهایی به دیگر مراجع قضایی داخلی، اروپایی، و بین‌المللی دارد.

در کنار این پایگاهها چندین پایگاه اینترنتی مرتبط با حقوق اداری امریکا و فرانسه - به عنوان دو نظام حقوقی الگو - معرفی شده‌اند.

۸. حقوق مالی و مالیاتی

در این صفحه توجه خاصی به راهنماهای تخصصی شده است. از بین صفحات معرفی شده می‌توان به راهنمای حقوق بانکی و مالی راجع به حقوق استرالیا و دیگر کشورها اشاره کرد

که خود حاوی متن قوانین و مقررات و معاهدات بین‌المللی، آرای دادگاهها، سازمانها، مراکز ملی، بین‌المللی، و پیوند به سوی مجلات تخصصی و دیگر راهنماهای مربوط است. مجموعه مقالات از مجلات تخصصی حقوق مالیاتی از یک شبکه آمریکایی ارجاع داده شده است و مجموعه‌ای از دروس استادان مختلف مراکز آموزش عالی آمریکا گرد آمده به وسیله پایگاه Jurist به طور مجزا معرفی شده است.

توجه خاصی نیز به حقوق اروپایی و به طور خاص حقوق فرانسه شده است. در این خصوص چند پایگاه علمی و دولتی در فرانسه معرفی شده‌اند از جمله پایگاهی که با همکاری مرکز تحقیقات حقوق خصوصی دانشگاه نانسی ۲ در فرانسه و مرکز حقوق اقتصادی و مرکز تحقیقات لیپمان تهیه شده و مقررات مالی، رویه قضایی، دکترین و اطلاعات علمی مربوط به حقوق بانکی و مالی را در دسترس قرار می‌دهد.

۹. حقوق بین‌الملل

اگر راهنمای دانشکده حقوق را بر حسب موضوعات و رشته‌های حقوقی دسته‌بندی کنیم، شاید حقوق بین‌الملل نسبت به سایر موضوعات بخش بیشتری را به خود اختصاص داده باشد. دلیل این امر روشن است: در هیچ‌یک از رشته‌های حقوقی به اندازه حقوق بین‌الملل به منابع خارجی وابسته نیستیم.

گسترده‌گی منابع معرفی شده در این موضوع باعث شده است که آنها را بر حسب موضوعاتی تقسیم کرده و در راهنما جای دهیم. ولی سعی شده در بخش موضوعات حقوقی هم صفحه‌ای تحت عنوان حقوق بین‌الملل ارائه شود.

برای آنکه کاربر متوجه باشد که مطالب وابسته به این موضوع در صفحات گوناگون گسترده شده‌اند، در بالای صفحه، ستونی از ده پیوند، کاربر را به صفحات وابسته هدایت می‌کند.

این صفحات عبارتند از: حقوق بین‌الملل خصوصی، پایگاههای راهنماهای حقوق بین‌الملل، نهادهای بین‌المللی، اسناد بین‌المللی، سازمانهای غیردولتی، حقوق بشر و بشردوستانه، نهادهای قضایی بین‌المللی، مؤسسات حقوق بین‌الملل، مقررات اروپایی، و اتحادیه اروپا.

در صفحه اصلی عمدتاً پایگاههایی معرفی شده‌اند که در صفحات ذکر شده جای نمی‌گرفته‌اند یا تأکید خاصی در مورد آنها وجود داشته است. برای مثال، هر چند پایگاه رسمی سازمان ملل در بخش نهادهای بین‌المللی معرفی شده است، بخش حقوق بین‌الملل در پایگاه سازمان ملل مجدداً در این صفحه معرفی و توصیه شده است. برخی نشریات خاص حقوق بین‌الملل یا پایگاههای جمع‌آوری کننده این نشریات نیز در این صفحه معرفی شده‌اند.

در این صفحه همچنین پایگاههایی معرفی شده‌اند که به طور تخصصی به برخی از رشته‌های حقوق بین‌الملل پرداخته‌اند مثل: حقوق هوایی، حقوق فضا، حقوق جنگ، حقوق پناهندگی، حقوق معاهدات. اما برخی دیگر از رشته‌ها به لحاظ وسعت در صفحه‌ای جداگانه بسط داده شده‌اند. این صفحات عبارتند از:

حقوق بین‌الملل

منابع مورد نیاز پژوهشگران در حقوق بین‌الملل عمدتاً در صفحات بالا دسته بندی شده‌اند. این صفحه شامل پایگاههایی است که بطور دقیق قابل گنجاندن در هیچیک از صفحات بالا نبوده است.

حقوق بین‌الملل در پایگاه اینترنتی سازمان ملل

بخش حقوق بین‌الملل در پایگاه اینترنتی سازمان ملل نقطه مناسبی برای یافتن بسیاری از اسناد و اطلاعات مورد نیاز شماست.

۹-۱ حقوق بین‌الملل خصوصی

در این صفحه مجموعه‌ای از هشت پیوند وجود دارد که معرفی کننده بانکهای اطلاعاتی حقوق بین‌الملل خصوصی و راهنماهای کنفرانسها و کنوانسیونهای مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی است. برخی پایگاهها متعلق به دولتها و برخی دیگر مربوط به نهادهای

بین‌المللی یا خصوصی هستند (صفحه حقوق بین‌الملل خصوصی پیوند مجزایی نیز در بخش منابع رشته‌های حقوقی دارد).

۹-۲ حقوق بشر و بشردوستانه

هرچند بشر و حقوق بشردوستانه دو موضوع جدا از هم هستند، ولی در موارد متعدد به هم نزدیک می‌شوند و برخی پایگاهها به هر دو پرداخته‌اند.

در این صفحه بیست پیوند وجود دارد و برخی از پایگاههای معرفی شده مانند پایگاه وابسته به صلیب سرخ جهانی، بانکهای بزرگ اطلاعاتی هستند که حتی احصای انواع مطالبی که در آنها یافت می‌شوند کار مشکلی است. در این پایگاه از جمله ۹۱ معاهده مرتبط به حقوق بشر جمع‌آوری شده و امکان جستجو در آنها نیز وجود دارد.

از دیگر پایگاههای معرفی شده، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل است که مجموعه‌ای از اسناد بنیادین حقوق بشر و آخرین قطعنامه‌های ارگانهای مختلف سازمان ملل در زمینه حقوق بشر و حتی پیش‌نویس برخی قطعنامه‌ها را می‌توان یافت.

چندین پایگاه معرفی شده دیگر، خود راهنمایی مستقل در زمینه پایگاههای حقوق بشر هستند. از جمله راهنمای استرالیایی حقوق بشر، فهرست منابع حقوق بشر وابسته به مؤسسه آمریکایی برای توسعه علوم یا راهنمای حقوق بشر دانشگاه اوترخت.

دسته سوم از پایگاهها موضوعات خاص نظیر حقوق زن یا حقوق کودک را پوشش می‌دهند، مانند بانک اطلاعات حقوق دانشگاه تورنتو کانادا در زمینه حقوق بشر زن یا راهنمای استرالیایی حقوق زن.

۹-۳ اسناد و مقررات اروپایی

این صفحه جایگاه مستقلی در راهنما دارد و متعاقباً به آن پرداخته خواهد شد.

۹-۴ مؤسسات حقوق بین‌الملل

صفحه‌ای نیز به ارائه فهرست مؤسسات حقوق بین‌الملل اختصاص داده شده که از طریق صفحه حقوق بین‌الملل قابل دسترسی است. این صفحه عیناً از راهنمای open directory

اقتباس شده و منبع آن هم در بالای صفحه ذکر شده است. پایگاههای اینترنتی نوزده انجمن و مؤسسه حقوق بین الملل در نقاط گوناگون جهان در این صفحه فهرست شده‌اند که هر کدام، خود مجموعه‌ای از اطلاعات حقوقی را در اختیار علاقه‌مندان می‌گذارند.

۹-۵ پایگاههای تخصصی حقوق بین الملل

از دیگر صفحات وابسته به صفحه حقوق بین الملل، پایگاههای تخصصی حقوق بین الملل است. در این صفحه راهنماهای حقوق بین الملل فهرست شده‌اند. این راهنماها اغلب عمومی هستند و مسائل گوناگون حقوق بین الملل را پوشش می‌دهند، مانند دو پایگاه فرانسوی زبان toile.org و *actualité et droit international*، یا راهنمای انگلیسی زبان دانشگاه ملی استرالیا. برخی دیگر از این پایگاهها موضوع خاصی را پوشش می‌دهند مانند راهنمای حقوق محیط زیست که اتحادیه جهانی حقوق محیط زیست ارائه داده است، یا راهنمای حقوق تجارت بین الملل.

۹-۶ حقوق اتحادیه اروپا

یکی دیگر از صفحات رشته‌های حقوقی، مربوط به حقوق اتحادیه اروپاست. این رشته با توجه به ویژگیهایی که دارد از حقوق بین الملل عمومی و خصوصی مجزا شده و به همین دلیل در این راهنما صفحه مستقلی را به خود اختصاص داده است.

از پایگاههای معرفی شده در این صفحه *Eur-lex* است که در آن امکان دسترسی به مصوبات جاری و لازم‌الاجرای اتحادیه اروپا وجود دارد. در این پایگاه همچنان می‌توان معاهدات بنیادین اتحادیه اروپا، رویه قضایی، آخرین شماره‌های روزنامه رسمی اتحادیه اروپا و رویه قضایی اتحادیه را یافت.

یکی دیگر از پایگاههای معرفی شده، راهنمای حقوق اروپاست که به وسیله دانشگاه استرالیایی کوئینزلند تهیه شده است. این پایگاه ضمن معرفی حقوق اروپا مجموعه معاهدات مربوط به اتحادیه اروپا، آرای مراجع قضایی اروپایی و کشورهای اروپایی و مقالاتی را در اختیار خوانندگان گذاشته و سازمانهای اروپایی و نهادهای این اتحادیه را معرفی کرده و به آنها ارتباط داده است.

چند پایگاه معرفی شده دیگر نیز یا متعلق به نهادهای این اتحادیه، یا پایگاههای راهنما در خصوص اتحادیه اروپا هستند.

۱۰. حقوق و اقتصاد

رشته تحصیلی حقوق و اقتصاد هنوز در ایران جایگاه خود را نیافته است ولی در سطح جهان مطالعات وسیعی در این زمینه صورت گرفته و دانشگاه علامه طباطبایی نیز تصمیم دارد در چهارچوب دوره جدید کارشناسی ارشد به این رشته پردازد.

صفحه حاضر می تواند نقطه آغازی باشد که حقوقدانان و دانشجویان حقوق را با این رشته آشنا سازد. در این صفحه مجموعه ای جامع از پایگاههای اینترنتی در رابطه با این موضوع معرفی شده است، شامل: متن کامل دایره المعارف حقوق و اقتصاد (که محتوی صدها مقاله علمی و مفصل این رشته است)، کتابشناسی حقوق و اقتصاد، و همچنین راهنمای دستیابی به مراکز مختلفی که تحقیقات علمی گسترده ای در این زمینه به انجام رسانیده و مقالات خود را از طریق اینترنت در اختیار عموم قرار داده اند.

یکی از پایگاههای معرفی شده، شبکه SSRN در امریکاست که تا به حال بالغ بر ۱۷۰۰ مقاله تخصصی نشریات حقوقی و کارهای تحقیقی مراکز دانشگاهی و پژوهشی امریکا را در دسترس گذاشته است.

عنوان دوم: اسناد و قوانین

در این بخش به معرفی اسناد و قوانین پرداخته شده است. فهرست ابتدایی که بعد از کلیک کردن بر روی عنوان اسناد و قوانین در سمت راست صفحه ظاهر می شود، سه انتخاب را پیش روی کاربر می گذارد: قوانین و مقررات داخلی که ناظر به قوانین جمهوری اسلامی ایران است، اسناد بین المللی که ناظر به معاهدات بین المللی و سایر اسناد نظیر قطعنامه های سازمان ملل است، و نهایتاً مقررات اروپایی که به دلیل ویژگی و گستردگی از سایر اسناد بین المللی جدا شده است.

۱. قوانین و مقررات داخلی

برای دسترسی به قوانین و مقررات ایران پیوندهای زیادی وجود ندارد و این راهنما سعی کرده است پایگاههای موجود را معرفی کند.

پایگاه اینترنتی لوح قانون که به وسیله مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی ایجاد شده است: به عنوان مهمترین و اصلیترین پایگاه در این زمینه معرفی شده است؛ زیرا این پایگاه حاوی متن کامل مقررات قبل و بعد از انقلاب تا یک سال پیش است و احتمالاً همچنان با یک فاصله زمانی، تمامی قوانین جدید نیز به این مجموعه افزوده خواهد شد. این پایگاه به قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی و سلف آن مجلس شورای ملی محدود نشده و حاوی اطلاعات دیگری نیز هست که به فراخور در دیگر بخشهای راهنما به آن اشاره شده است.

پایگاه قوه قضاییه، به رغم آنکه مقررات محدودی را ارائه می کند، معرفی شده است. همچنین یک پایگاه که با دریافت حق عضویت، کلیه قوانین کشور را در دسترس قرار می دهد و برخی پایگاهها که در موضوع خاص قوانین را جمع آوری کرده اند نیز در این صفحه معرفی شده و به سوی پایگاههای آنها پیوند داده شده است.

۲. اسناد و معاهدات بین المللی

در بخش اسناد بین المللی تأکید ویژه ای بر معاهدات بین المللی شده است و اکثر پایگاههای معرفی شده مربوط به معاهدات هستند. با این حال، دیگر اسناد مهم بین المللی و از جمله قطعنامه های نهادهای اصلی سازمان ملل فراموش نشده و یک پیوند، مستقیماً کاربر را به صفحه اسناد سازمان ملل، که قطعنامه های شورای امنیت، مجمع عمومی، شورای اقتصادی و اجتماعی، شورای قیمومت، و دبیرخانه در آن فهرست شده اند، هدایت می کند.

در خصوص معاهدات بین المللی ابتدا پایگاه اینترنتی معاهدات بین المللی سازمان ملل، که بانکی از چهل هزار معاهده است، معرفی شده و چند پیوند، امکان دسترسی آسانتر به بخشهای مختلف این پایگاه را فراهم کرده است.

از آنجا که دسترسی به مطالب این پایگاه کمی مشکل است و از طرفی محدود به معاهدات ثبت شده در دبیرخانه سازمان ملل است، پایگاههای دیگری نیز معرفی شده اند

که امکان دسترسی به برخی معاهدات چند جانبهٔ بزرگ را فراهم می‌سازند. این پایگاهها متعلق به برخی دولتها یا دانشگاههای سراسر جهان هستند. در بخش دیگری از این صفحه به پایگاههایی پرداخته شده است که در موضوعی خاص، اسناد و معاهداتی را گرد آورده‌اند، برای مثال: بخش اسناد سازمان تجارت جهانی، کنفرانس حقوق بین‌الملل خصوصی، و معاهدهٔ بیع بین‌المللی وین.

۳. مقررات اروپایی

جامعهٔ اروپا وضعیتی خاص در حقوق امروز ایجاد کرده است؛ زیرا از طرفی مقرراتی که در چهارچوب این جامعه وضع می‌شود نه کاملاً مانند سایر قواعد حقوق بین‌الملل کلاسیک است و نه مانند حقوق داخلی یا حتی قوانین فدرال. لذا، این دسته از مقررات جایگاه خاصی را می‌طلبند، بویژه آنکه امروزه مقررات اروپایی وسعتی درخور توجه یافته‌اند. خوشبختانه پایگاههای اینترنتی که به وسیلهٔ نهادهای رسمی این اتحادیه ایجاد شده‌اند، و دیگر پایگاههایی که به این امر پرداخته‌اند، بسیار گسترده‌تر هستند.

ما به معرفی Eur-lex اکتفا کرده‌ایم؛ زیرا در این پایگاه رسمی از معرفی جامعهٔ اروپا گرفته تا معاهدات مصوب و در حال بررسی این اتحادیه و قوانین و مقررات کشورهای مختلف اروپایی در مورد حقوق جامعهٔ اروپا و رویهٔ قضایی اروپایی مربوط به حقوق اتحادیه موجود است.

نهاد دیگری که در صفحهٔ قوانین معرفی شده است، شورای اروپاست. پیوندی به سمت پایگاه رسمی این شورا داده شده است که اسناد و مدارک مختلف آن را در اختیار استفاده کنندگان می‌گذارد. این پایگاه از جمله حاوی معاهدهٔ اروپایی حقوق بشر، بیانیه‌ها، موضوعات در حال بررسی و مصوب شورا است.

عنوان سوم: مجلات حقوقی در اینترنت

یکی از مهمترین امکاناتی که اینترنت ایجاد کرده است، دسترسی به انبوهی از مقالات است که قبلاً به طور معمول یا فقط از طریق نشریات کاغذی قابل دسترس بود و یا اصلاً در دسترس نبود؛ زیرا بسیاری از نوشته‌های حقوقی به دلیل مشکلات مربوط به انتشار، هرگز

چاپ و منتشر نمی‌شوند. به‌علاوه الکترونیکی شدن نشریات امکان جستجو در آنها را بسیار ساده‌تر کرده است.

نشریات الکترونیکی براحتی و در همه جا در دسترس هستند و برخلاف نشریات کاغذی پری مطالعه آنها مجبور به مراجعه به کتابخانه‌ها نیستیم.

در کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، یک مسأله مهم دیگر عدم دسترسی به بسیاری از نشریات کاغذی به دلیل محدودیتهای مالی است. اینترنت دروازه‌ای گشوده به سوی بسیاری از نشریات است که قبلاً در اختیار دانش‌پژوهان ایرانی نبود.

طبیعی است که همه نشریات و بخصوص نشریاتی که درآمدهای مناسبی از طریق فروش نسخ کاغذی خود دارند، تمامی مطالب خود را برایگان در اختیار دیگران قرار نمی‌دهند و قطعاً نشریات اینترنتی کتابخانه‌ها را از آبونه شدن برخی از مجلات بی‌نیاز نمی‌کنند. دلایل عملی دیگری نیز برای مشترک شدن در نشریات مهم وجود دارد که این مقال جای پرداختن به آن را ندارد.

به هر حال، حتی در مورد نشریات غیر رایگان، در اختیار داشتن فهرست مطالب منتشر شده کمکی مهم به پژوهشگران است.

تهیه کنندگان راهنما، برای جمع‌آوری نشانیهای بیشترین تعداد ممکن از نشریاتی که به هر طریق بر روی شبکه قرار گرفته‌اند، تلاش بسیار انجام داده‌اند. در این تلاش به راهنماهای دیگری برخوردیم که چنین کاری انجام داده‌اند و خود نشریات را فهرست کرده، یا اطلاعاتی در مورد آنها جمع‌آوری کرده‌اند. لذا، علاوه بر آنکه فهرست نشریات قابل دسترسی رایگان بر روی اینترنت تهیه شد، معرفی این راهنماها نیز از نظر دور نماند. صفحه اصلی این عنوان از راهنما، کاربر را به سه صفحه دیگر از همین راهنما رهنمون می‌سازد:

۱. راهنماهای مجلات حقوقی

در این بخش هشت راهنمای مهم و قبل‌اتکا در سه قاره آمریکا، اروپا، و استرالیا فهرست شده‌اند که به دو زبان انگلیسی و فرانسه مجموعه‌ای از مجلات مهم تخصصی حقوق را، که عمدتاً به زبان انگلیسی هستند، فهرست کرده‌اند.

در مورد هر پایگاه توضیح داده شده است که این پایگاه چه اطلاعاتی را در مورد نشریات مختلف در دسترس قرار می‌دهد.

برای مثال پایگاه وابسته به کتابخانه کنگره آمریکا، علاوه بر فهرست مجلاتی که تنها خلاصه مطالب خود را از طریق شبکه اینترنت ارائه می‌نمایند، ۳۱ مجله حقوق آمریکا را که به صورت متن کامل و رایگان ارائه می‌شوند، معرفی کرده است. یا یک پایگاه استرالیایی فهرستی از نشریات حقوقی در جهان را به تفکیک موضوع در دسترس قرار می‌دهد.

یک فهرست دیگر که به وسیله دانشگاه کالیفرنیا جنوبی تهیه شده است، از جمله ۳۱ مجله عمومی حقوقی، ۵۵ نشریه تخصصی در موضوعات خاص حقوقی را معرفی کرده است. یکی از راهنماهای فرانسوی فهرست مفصلی از مجلات رایگان و غیر رایگان را معرفی کرده و دیگری تنها به حقوق بین‌الملل پرداخته و ضمن آنکه خود، پیوندهای لازم را به قسمتهای مختلف و شماره‌های موجود ارائه داده، نشانی اینترنتی نشریه را هم در اختیار استفاده کنندگان قرار داده است.

۲. نشریات حقوقی قابل دسترسی مجانی بر روی شبکه اینترنت

این صفحه یکی از غنی‌ترین بخشهای راهنما است که در آن بیش از ۱۸۰ نشریه حقوقی به زبانهای انگلیسی، فرانسه، آلمانی، و ایتالیایی به ترتیب الفبا فهرست شده‌اند. درباره هر نشریه توضیح داده شده است که آیا محدود به زمینه تخصصی ویژه‌ای است یا در مورد تمامی موضوعات حقوقی مطلب دارد (آنچه از آن با موضوعات گوناگون تعبیر شده است)، آیا تمام متن در دسترس است یا خلاصه‌ای از آن موجود است، چه بخش از آرشیو در شبکه قرار گرفته و اینکه آیا تماماً رایگان است یا بخشی از آن.

۳. مراکز ارائه‌کننده مجموعه مجلات و مقالات حقوقی

در این بخش پایگاههایی معرفی شده‌اند که مقالات را از مجلات و منابع مختلف جمع‌آوری کرده و مستقلاً ارائه می‌نمایند. این بخش شامل دو پایگاه بسیار بزرگ امریکایی می‌شود: مرکز تحقیقات علوم اجتماعی آمریکا SSRN و مرکز ملی تحقیقات اقتصادی آمریکا NBER.

در مجله مرکز تحقیقات علوم اجتماعی امریکا تا به حال بیش از ۴۴ هزار خلاصه مقاله وجود دارد که به صورت کار تحقیقی، مقالات مجله‌های علمی و گزارش‌های علمی ارائه شده است. موضوعات این رشته حقوق، حسابداری، مالی، و مدیریت است. متن کامل بیش از نیمی از این مقالات نیز قابل دسترسی است. معمولاً دانشگاه‌های معروف و معتبر امریکا و برخی دانشگاه‌های کانادا کارهای تحقیقی و مقالات خود را بر روی این پایگاه ارائه می‌کنند. مقالات از نظر کمی و کیفی کم‌نظیر هستند.

در مرکز ملی تحقیقات اقتصادی امریکا هرچند موضوع اصلی مقالات ارائه شده مطالعات اقتصادی است، به مباحثی دیگر از جمله به مسأله حقوق و اقتصاد نیز پرداخته شده است. همه مقالات و کارهای تحقیقی معرفی شده دارای خلاصه و معرفی مقاله، محل نشر و مشخصات نویسنده هستند. علی‌الاصول دسترسی به مقالات تنها با پرداخت حق عضویت مقدور است ولی اخیراً امکان دسترسی رایگان به استفاده کنندگانی که از برخی کشورها تماس می‌گیرند داده شده است. این کشورها، کشورهایایی که برای پرداخت ارزی تشریفات و مشکلاتی دارند و ایران نیز در فهرست آنان قرار دارد. در حال حاضر کنترل اینکه تماس از کدام کشور حاصل شده به طور اتوماتیک انجام می‌گیرد و دادن اطلاعات خاصی لازم نیست.

یکی دیگر از امکانات این مرکز، ثبت نام در فهرست پست الکترونیکی است به گونه‌ای که می‌توان به طور مداوم در جریان آخرین مقالات و کارهای تحقیقی منتشر شده در زمینه‌های متفاوت بود.

عنوان چهارم: نهادهای ایرانی

در این بخش به معرفی مراجع و نهادهای ایرانی می‌پردازیم. از آنجا که دسترسی به پایگاه اینترنتی برخی از این نهادها ممکن است تنها به طور غیرمستقیم مورد علاقه حقوقدانان باشد، کاربران برای ملاحظه فهرست پایگاه‌های دولتی، به پایگاه اینترنتی ریاست جمهوری ارجاع داده شده‌اند.

این صفحه تنها به معرفی پایگاه‌های سه قوه و پایگاه‌هایی که واجد مطالبی برای حقوقدانان هستند پرداخته است.

از جمله این پایگاهها: وزارت امور خارجه، مرکز مدارک علمی کشور، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، بانک مرکزی، سازمان حفاظت محیط زیست، و مرکز مشارکت امور زنان (وابسته به ریاست جمهوری) است. در مورد هر پایگاه به مطالبی مورد توجه حقوقدانان اشاره شده است.

عنوان پنجم: نهادهای قضایی و رویه قضایی ایران

برای حقوقدانان، نهادهای قضایی از اهمیت خاصی نسبت به سایر دستگاهها در کشور برخوردارند، لذا عنوان خاصی به این نهادها و رویه قضایی تخصیص داده شده است. در این صفحه فعلاً تنها سه پایگاه اینترنتی معرفی شده است: قوه قضاییه که متأسفانه هنوز پایگاه بزرگی ندارد ولی طراحی صفحات نشان می‌دهد برنامه‌های مفصل‌تری برای آینده دارد.

معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضاییه که پایگاه مجزایی از قوه قضاییه با نیت ارتقای دانش قضات و همچنین آموزش عمومی و آشنایی مردم با دستگاه قضایی تأسیس کرده است.

و نهایتاً لوح قانون که مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی راه‌اندازی کرده و تنها پایگاهی است که آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری را بر روی شبکه در اختیار عموم می‌گذارد و به‌علاوه امکان جستجو را نیز فراهم می‌کند.

عنوان ششم: نهادهای بین‌المللی و اروپایی

تحت این عنوان چهار صفحه جداگانه طراحی شده است. این صفحات عبارتند از: نهادهای بین‌المللی، شورای اروپا، اتحادیه اروپا، و سازمانهای غیردولتی.

۱. نهادهای بین‌المللی

در این صفحه به عمده‌ترین نهادهای بین‌المللی اشاره شده است. در رأس این نهادها سازمان ملل قرار دارد که به صفحه اصلی این سازمان به دو زبان انگلیسی و فرانسه پیوند داده شده است. پایگاه سازمان ملل و سازمانها و مؤسسات تخصصی آن مجموعه وسیعی از پایگاهها را تشکیل می‌دهند که معرفی و توصیف همه آنها مقدور نبود. به همین دلیل در هر مورد چنین عمل شد:

اولاً: در مورد سازمان ملل، کاربران به پایگاه راهنمای سازمان ملل ارجاع داده شده‌اند. این پایگاه حاوی اندیکس الفبایی و اندیکس موضوعی از پایگاههای سازمان ملل و مشتمل بر مطالعات جنبی متنوعی درباره سازمان است.

ثانیاً: نهادهای معروف بین‌المللی از نظر دور نمانده‌اند و فارغ از اینکه چنین سازمانهایی به سازمان ملل وابسته باشند یا خیر، به معرفی مختصر و ارائه پیوندی به سوی آنها اقدام شده است. این پایگاهها عبارتند از: سازمان‌های بین‌المللی کار، سازمان تجارت جهانی، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی، یونسکو، کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل، مقام بین‌المللی بستر دریاها، برنامه توسعه سازمان ملل، سازمان صلیب سرخ جهانی، سازمان جهانی مالکیت معنوی، سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری، سازمان کشورهای امریکایی، دفتر کنترل مواد مخدر و پیشگیری از جرائم وابسته به سازمان ملل.

۲. اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا نهادهای آن با توجه به گستردگی خاصی که دارد نیازمند ایجاد صفحه‌ای خاص بوده است که در آن پایگاههای رسمی اتحادیه یا پایگاههای راهنمای آن معرفی شده‌اند. از آن جمله‌اند: پایگاه رسمی اتحادیه اروپا، کمیسیون اروپا، پارلمان اروپا، شورا، دیوان دادگستری اتحادیه اروپا و راهنماهایی به زبانهای انگلیسی و فرانسه.

۳. شورای اروپا

سه نهاد شورای اروپا مشتمل بر شورا، دیوان اروپایی حقوق بشر و مجمع پارلمانی شورای اروپا در این صفحه معرفی شده‌اند.

۴. سازمانهای غیر دولتی

سازمانهای غیر دولتی جایگاه جدیدی در روابط بین‌الملل یافته و امروزه حتی بر تدوین حقوق بین‌الملل اثر می‌گذارند. اهمیت این سازمانها در برخی زمینه‌ها نظیر حقوق بشر و محیط زیست بیشتر است.

در این بخش پایگاه اینترنتی معروفترین سازمانها معرفی و به آنها پیوند داده شده است. سازمانهای صلح سبز (Green Peace) و سازمان حقوق بشر Human Right Watch و سازمان عفو بین الملل از این دسته هستند.

یک پیوند، کاربر را به صفحه‌ای با نشانی و مشخصات مجموعه‌ای از سازمانهای غیر دولتی که در ارتباط با محیط زیست هستند متصل می‌سازد و چند سازمان دیگر که صفحات قابل استفاده‌ای در زمینه حقوق بشر دارند نیز معرفی شده‌اند.

عنوان هفتم: نهادهای قضایی بین‌المللی و رویه قضایی بین‌المللی

تنها تا چند سال پیش فقط یک نهاد قضایی بین‌المللی وجود داشت که عبارت بود از دیوان بین‌المللی دادگستری، ولی امروزه تعداد نهادهای قضایی بین‌المللی رو به افزایش است و محققان در رشته حقوق بین‌الملل باید از تصمیماتی که این دادگاهها اتخاذ می‌کنند آگاه باشند، زیرا حداقل آن است که تصمیمات قضایی بین‌المللی، یکی از منابع فرعی حقوق بین‌الملل است.

نهادهای قضایی معرفی شده در این پایگاه عبارتند از: دیوان بین‌المللی دادگستری، دیوان کیفری بین‌المللی، دیوان جزایی بین‌المللی یوگسلاوی سابق، دیوان جزایی بین‌المللی بری رواندا، دادگاه بین‌المللی حقوق دریاها، دیوان اروپایی حقوق بشر، دیوان عدالت و دادگاه بدوی اروپایی.

این راهنما به مهمترین نهادهای قضایی بین‌المللی اکتفا نکرده و علاوه بر آن پایگاههای دیگر مراجع حل اختلاف بین‌المللی را نیز معرفی کرده است. از جمله این مراکز دیوان دائمی داوری و مرکز بین‌المللی حل اختلافات سرمایه‌گذاری (وابسته به بانک جهانی) است.

تقریباً در تمامی این پایگاهها امکان دسترسی به اسناد بنیادین دیوان مربوط، نظیر اساسنامه، آیین‌نامه داخلی دادرسی وجود دارد. همچنین در اغلب موارد امکان دسترسی به متن یا خلاصه آرای صادره از سوی آن مرجع نیز وجود دارد.

در مورد برخی مراجع قضایی مانند دیوان کیفری بین‌المللی، عملاً دو یا سه پایگاه رسمی و غیر دولتی وجود دارد که همه آنها معرفی شده‌اند.

عنوان هشتم: فقه و حقوق اسلامی

فقه منبع اصلی حقوق کشور را تشکیل می‌دهد؛ لذا، معرفی منابع فقهی که در اینترنت یافت می‌شوند لازم است. پایگاههای اسلامی و حتی فقهی زیادی در سطح کشور و جهان وجود دارد لکن هدف اصلی این پایگاهها بحق تبلیغات مذهبی برای عموم است و لذا اغلب آنها از مطالب عملی و مباحث فقهی فنی خالی است. ارائه انبوه این پایگاهها که احتمالاً کاربر را به مطالب تخصصی حقوق اسلامی راهنمایی نکند، برای این راهنما مناسب تشخیص داده نشد، لذا تنها به پایگاههای انگشت‌شماری در این راهنما پیوند داده شده است که آنها را حاوی مطالب و منابع فقهی بیشتری یافتیم.

این پایگاهها عبارتند از: شبکه جهانی اطلاع‌رسانی فقه اهل بیت (ع) که وابسته به مؤسسه دائره‌المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت است و دارای مجموعه‌ای از کتب فقهی و اسلامی منتشره در فقه شیعه است که به صورت متن کامل بر روی شبکه قرار داده شده است. به علاوه نشریه فقه به فارسی و عربی و نشریه المنهاج به عربی با آرشیو کامل بر روی شبکه قرار دارد. حتی متن کامل کتاب الغدیر نیز در این پایگاه قابل دسترسی است. شبکه رافد برای توسعه فرهنگ اسلامی یکی دیگر از پایگاههای معرفی شده است که حاوی راهنمای مراکز اسلامی، کتب، مجلات، مقالات و مباحثی در فقه، کلام و تفکر اسلامی است.

در فقه اهل سنت شبکه الوارق در علوم و معارف دنیای اسلام معرفی شده است که مدعی داشتن بیش از یک میلیون صفحه در این موضوعات است.

پایگاه جامع الفقه الاسلامی نیز در مورد مباحث مکاتب مختلف فقه اسلامی اعم از شیعه و سنی مطالب گوناگونی دارد. این پایگاه وابسته به جامع الفقه الاسلامی در مصر است.

پایگاههای حوزه علمیه قم و دفتر تبلیغات اسلامی وابسته به حوزه علمیه قم از دیگر پایگاههای معرفی شده در این راهنما است که از طریق راهنماهای ایجاد شده در آنها می‌توان به بسیاری پایگاههای اسلامی و فقهی دیگر دسترسی یافت.

برای آنکه راه جستجوی بیشتری را در پایگاههای اسلامی باز گذاریم پایگاههای دیگری از جمله: پایگاههای اینترنتی **شیعه و مرکز اسلامی انگلیس** در این صفحه معرفی شده است که نمایانگر تعداد بیشتری از پایگاههای اسلامی در جهان است.

عنوان نهم: حقوق تطبیقی

موضوعات این عنوان در سه صفحه تنظیم شده است. با کلیک کردن بر روی این عنوان، کاربر به صفحه حقوق تطبیقی وارد می‌شود. در این صفحه سه موضوع **راهنمای حقوق تطبیقی**، **فهرست کشورها و مراکز و مطالعات تطبیقی** معرفی شده‌اند.

۱. راهنمای حقوق تطبیقی

در این بخش راهنمایی که به موضوع حقوق تطبیقی پرداخته‌اند معرفی شده‌اند. این راهنماها خود پیوندهای متعددی به حقوق کشورهای مختلف دارند.

یکی از این راهنماها متعلق به کتابخانه کنگره آمریکا است. در این راهنما فهرستی از کشورها ارائه شده و در مورد هر کشور پیوندهایی به قوانین و مقررات، معرفی نظام حقوقی و نهادهای دولتی و قضایی، آرای دادگاهها، و همچنین منابع عمومی و راهنمای حقوق آنها داده شده است.

فهرست دیگر متعلق به دانشگاه کورنل آمریکا است که به وسیله مؤسسه اطلاعات حقوقی این دانشگاه تهیه شده است. در این راهنما نیز به فهرستهایی بر حسب قاره یا نام کشور برخورد می‌کنیم و با انتخاب هر قاره، فهرست کشورهای مورد نظر ارائه شده و به قوانین و مقررات، معرفی نظام حقوقی، نهادهای دولتی و قضایی، آرای دادگاهها و راهنمای حقوقی هر کشور پیوند داده شده است.

فهرست دیگر مربوط به دانشگاه گونزگا است. در این راهنما پیوندهای متعددی به منابع حقوقی کشورهای مختلف ارائه شده است. در این فهرست تقسیم‌بندی نظامهای حقوقی بر اساس مناطق جغرافیایی صورت گرفته است و در هر یک از این مناطق راهنمای حقوق هر کشور بر اساس نام آن درج شده است.

علاوه بر این فهرستها، ده پیوند دیگر نیز در صفحه داده شده که هر کدام به یک مرکز تحقیقاتی و دانشگاهی مربوط می‌شود. در هر یک از این پایگاههای اینترنتی به زبانهای فرانسه یا انگلیسی فهرستی از منابع حقوق کشورهای گوناگون معرفی شده است.

۳. مراکز مطالعات حقوق تطبیقی

در این صفحه مراکزی معرفی شده‌اند که مطالعاتی در حقوق تطبیقی انجام داده‌اند. از جمله این مراکز مجلس سنای فرانسه است که فهرست و متن مطالعات درباره قانونگذاری تطبیقی خود را از آوریل ۱۹۹۵ به صورت رایگان بر روی شبکه قرار داده است.

یکی دیگر از این مراکز، **پایگاه حقوقدان** است که به اخبار حقوقی و قضایی ۲۰۰ کشور پرداخته است.

برخی مرکز به موضوعی خاص پرداخته‌اند؛ مثل مرکز بین‌المللی برای هماهنگی حقوق خصوصی، راهنمای حقوق کشورهای افریقای، یا اتحادیه بین‌المجالس که به مسأله نظام انتخاباتی پرداخته است.

مرکز مطالعات حقوق تطبیقی دانشگاه آکسفورد و نشریه الکترونیکی آن نیز در این بخش معرفی شده و به آن پیوند داده شده است.

عنوان دهم: موتورهای جستجو

یکی از راههای ساده برای رسیدن به اطلاعات مورد نظر، استفاده از موتورهای راهنماهای جستجو است. ولی بسیاری از کاربران اینترنت، اطلاعات کمی در مورد این موتورها دارند. اغلب آنها فقط یک یا دو راهنما یا یک موتور را می‌شناسند. بسیاری تصور می‌کنند تمامی این راهنماها دارای توانایی واحدی هستند و اینکه هر کدام از آنها فهرست کاملی از تمامی صفحات اینترنتی را در اختیار دارند. راهنمای پایگاههای حقوق در اینترنت با توجه به رسالت شناساندن پایگاههای حقوقی به اختصار به این مقوله وارد شده است، تا اولاً تفاوت بین پایگاههای گوناگونی را که به کار راهنمایی مشغولند، بیاموزد ثانیاً مهمترین این پایگاهها را معرفی کند و بخصوص راهنماهای مهم تخصصی در رشته حقوق را بشناساند.

کلیک کردن بر روی عنوان راهنماهای جستجو، کاربر را به صفحه‌ای راهنمایی می‌کند که علاوه بر یک مقدمه درباره پایگاههای راهنما مجموعه‌ای از پنج ایکون را در پیش روی کاربر قرار می‌دهد این پنج ایکون عبارتند از: معرفی راهنماها و موتورها، راهنماهای حقوقی، روباتهای جستجوی عمومی، راهنماهای جستجو و نهایتاً موتورهای ترکیبی و هوشمند.

کلیک کردن بر روی هر یک از این ایکونها، استفاده کننده را به یک صفحه جدید می‌رساند. ذیلاً شرح هر یک از این صفحات می‌آید:

۱. معرفی انواع راهنماها و موتورهای جستجوی عمومی

در این صفحه پایگاههای راهنمایی کننده عمومی به سه دسته تقسیم شده‌اند. دسته اول راهنماها، دسته دوم روباتها و دسته سوم موتورهای ترکیبی و هوشمند هستند. ذیل این تقسیم‌بندیها توضیح داده شده است که راهنماها پایگاههایی هستند که با کمک انسان به فهرست کردن پایگاههای اینترنتی می‌پردازند و از این جهت دقیقتر عمل می‌کنند؛ در حالی که روباتها سیستمهای خودکاری هستند که به صورت ماشینی صفحات را یافته و فهرست می‌کنند و از این رو توان بالاتری در ارائه مقادیر بیشتری از اطلاعات دارند و نهایتاً موتورهای ترکیبی یا هوشمند که برای دادن خدمات، اطلاعات دیگر پایگاهها، اعم از روباتها یا راهنماها را جستجو کرده و با منطقی خاص مجموعه‌ای از پاسخها را در دسترس قرار می‌دهند.

۲. راهنماهای جستجو

در این صفحه چهار راهنمای جستجو معرفی شده‌اند: مهمترین آنها راهنمای Yahoo است که معروفترین و قدیمیترین راهنماست و از ۱۹۹۴ راه‌اندازی شده است.

۳. روباتهای عمومی جستجو

در این صفحه هشت روبات جستجو معرفی شده‌اند که به صورت خودکار به فهرست کردن و معرفی صفحات اینترنت مشغولند. معروفترین این پایگاهها گوگل Google است که اخیراً به زبان فارسی هم راه‌اندازی شده است. این روبات جستجو، قویترین موتور جستجو در جهان است.

موتور دیگر که کمتر در ایران شناخته شده alltheweb است. این موتور از ۱۹۹۹ راه‌اندازی شده است. سومین موتور در این رده Alta vista است.

در ردیفهای بعدی موتورهای ضعیف تر یا موتورهایی به زبان فرانسه قرار گرفته‌اند. برخی از این موتورها به لحاظ اینکه از تکنولوژی دیگری استفاده می‌کنند ممکن است نتایج متفاوتی را ارائه دهند.

۴. موتورهای ترکیبی و هوشمند

در این صفحه به پایگاههایی اشاره شده است که خود دارای تکنولوژی دسته‌بندی و فهرست کردن صفحات اینترنتی نیستند بلکه برای جستجو از موتورهای دیگر استفاده کرده و با تلفیق نتایج به دست آمده مجموعه‌ای از آنها را به کاربر معرفی می‌کنند.

۵. راهنماها و موتورهای جستجوی تخصصی حقوقی

مجموعه‌ای از چهارده راهنمای جستجو به زبان انگلیسی و دوازده راهنما به زبان فرانسه در این صفحه معرفی شده‌اند، که هر کدام مجموعه‌ای از پایگاههای تخصصی را به کاربران معرفی می‌کنند. برخی از اینها مانند راهنمای دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی راهنماهایی توصیفی هستند. برخی فهرستی از پیوندها هستند که به صورت موضوعی دسته‌بندی شده‌اند و برخی دیگر موتورهای جستجوی تخصصی هستند.

از نمونه آخر می‌توان پایگاههای law.com و findlaw.com یا alllaw.com را نام برد. برای مثال findlaw.com از امکانات روایات جستجوی گوگل - که قبلاً از آن سخن گفتیم - بهره می‌برد. در این راهنما مطالب و موضوعات ارائه شده به گونه‌های متفاوتی دسته‌بندی شده‌اند. در بخشی، تقسیم‌بندی بر اساس مقولات مختلف (کتابشناسی، حقوق امریکا، حقوق دیگر کشورها، حقوقدانان، مجلات تخصصی، دانشکده‌ها و...) است و در بخشی دیگر بر اساس رشته‌های حقوق است.

طبیعتاً از آنجا که این پایگاهها در امریکا مستقرند توجه بیشتری به حقوق ایالات متحده و قاره امریکا دارند.

در مقابل، پایگاه infolaw.com که در انگلستان مستقر است بیش از شصت هزار سند در مورد حقوق و مقررات بریتانیا را در اختیار عموم می‌گذارد.

مشابه این پایگاهها در فرانسه (به وسعتی به مراتب کمتر) پایگاههای la porte du droit و juriguide.com هستند.

عنوان یازدهم: مؤسسات پژوهشی

با کلیک کردن بر روی این عنوان در فهرست عناوین، صفحه‌ای در طرف دیگر گشوده خواهد شد که مجموعه‌ای از مؤسسات پژوهشی را در داخل و خارج کشور معرفی می‌کند.

در داخل ایران وزارت علوم، تحقیقات و فناوری معرفی شده که در پایگاه اینترنتی آن دو بانک اطلاعاتی در مورد دانشگاه‌های ایران نیز وجود دارد. یکی دیگر از پایگاه‌های معرفی شده مرکز مدارک علمی کشور است. از طریق این پایگاه از جمله عناوین و خلاصه رساله‌های کارشناسی ارشد و دکترا که در ایران یا به وسیله دانشجویان ایرانی در خارج از کشور دفاع شده است، کارهای تحقیقی در مراکز دانشگاهی و علمی کشور، همایشها، مقالات علمی و... قابل دسترسی می‌باشد.

در خارج از ایران بیش از بیست مرکز معرفی شده‌اند. اغلب این مراکز طبیعتاً تخصصی هستند و هر کدام با یک یا چند موضوع خاص در حقوق در ارتباطند. برای مثال شبکه روابط بین‌الملل و امنیت، فهرست جامعی از مراکز تحقیقاتی در روابط بین‌الملل و حقوق بین‌الملل در جهان ارائه می‌دهد که بر اساس منطقه و موضوع تقسیم شده است. این پایگاه تنها به یک بخش از موضوعات حقوق بین‌الملل مربوط می‌شود. یا مؤسسه تحقیقاتی مالکیت معنوی هانری دوبوا که به زبان فرانسوی است تنها در این زمینه تخصص دارد. همچنین است مجموعه‌ای از هفت مرکز تحقیقاتی کانادایی که در موضوعات منابع حقوق، حقوق اشخاص، آزادیهای مدنی، حقوق سیاسی، جرم‌شناسی و حقوق جزا تحقیق می‌کنند. برخی دیگر از پایگاه‌های معرفی شده عمومی‌تر هستند، از جمله مرکز ملی پژوهش‌های علمی فرانسه در تمامی زمینه‌های علمی و از جمله حقوق فعالیت دارد.

عنوان دوازدهم: مراکز آموزش عالی

چنانچه دانشکده‌ها و مراکز عالی آموزش حقوق در ایران و جهان پایگاه اینترنتی داشته باشند کم و بیش حاوی اطلاعات مفیدی برای دانشجویان و دانش‌پژوهان این رشته هستند. در این بخش لینک‌های ایجاد شده کاربر را به مراکز آموزش عالی در ایران و جهان مرتبط می‌سازد.

با کلیک کردن بر روی عنوان مراکز آموزش عالی، صفحه اصلی پیش روی کاربر قرار می‌گیرد. در این صفحه دو آیکون تحت عنوانهای **دانشکده‌های حقوق و دانشگاههای کشور** کاربر را به صفحات دیگر این راهنما هدایت می‌کند. همچنین به کاربر گوشزد شده است که دانشگاهها و دانشکده‌های معرفی شده در این راهنما انتخابی هستند و برای فهرست تفصیلی کتابخانه‌های جهان باید به پایگاه دیگری مراجعه کرد که پیوندی به آن داده شده است.

۱. دانشکده‌های حقوق

در صفحه دانشکده‌های حقوق، ابتدا به دانشکده‌های حقوق در ایران پرداخته شده است و به سه دانشکده حقوق دانشگاههای: تهران، شهید بهشتی، و امام صادق (ع) پیوند داده شده است.

در بخش دیگر این صفحه فهرستی از دانشکده‌های معروف انگلیسی و فرانسه زبان در مناطق مختلف جهان ارائه شده است. در پایان این صفحه به سه مرکز دیگر که آنها نیز فهرستی از دانشکده‌های حقوق در جهان ارائه داده‌اند ارجاع داده شده است.

۲. فهرست انتخابی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور

در این بخش پاره‌ای از دانشگاههای کشور که علاوه بر داشتن پایگاه اینترنتی قابل استفاده، دارای رشته‌های علوم انسانی و علی‌الخصوص حقوق هستند، معرفی شده‌اند. در مورد هر دانشگاه به اختصار توضیح داده شده است که از طریق پایگاه اینترنتی آن به چه اطلاعات مفیدی می‌توان دست یافت.

عنوان سیزدهم: کتابشناسی

یکی از موارد استفاده هر پژوهشگر از اینترنت، کتابشناسی است. در این بخش از راهنما به خواننده راههای انجام این کار و پایگاههای مهم و اساسی برای کتابشناسی در ایران و جهان آموخته شده است.

با کلیک کردن بر روی عنوان کتابشناسی در فهرست عناوین، صفحه اصلی کتابشناسی در طرف دیگر صفحه گشوده خواهد شد. در این بخش ابتدا توضیح داده شده است که برای کتابشناسی از طریق اینترنت دو راه اصلی وجود دارد: یکی مراجعه به پایگاههای کتابخانه‌ها و دیگری مراجعه به پایگاه کتابفروشیها.

همچنین ابزار عمده کتابشناسی تحت پنج عنوان در بالای صفحه به صورت ایکون ارائه شده که کاربر را به صفحات دیگر این راهنما رهنمون می‌سازد. این پنج ایکون عبارتند از: فهرست کتابخانه‌های ایران، کتابخانه‌های تخصصی حقوق، کتابخانه‌های جهان، پایان‌نامه‌ها، و فروشندگان کتاب. ذیلاً به شرح این صفحات می‌پردازیم:

۱. جستجو در فهرست کتابخانه‌های کشور

کتابخانه‌های کشور رفته رفته انفورماتیزه شده و فهرست کتب و اسناد آنها از طریق اینترنت قابل دسترسی خواهد بود. دو نرم‌افزار سیمرغ و آذرخش که بسیاری از کتابخانه‌های کشور را سازمان داده‌اند، امکان جستجو و ابرجستجو (یا جستجوی همزمان در فهرست چندین کتابخانه) را فراهم می‌آورند. در این صفحه سعی شده است مجموعه‌ای از معتبرترین کتابخانه‌های کشور که به رشته حقوق یا علوم انسانی مربوط بوده و با استفاده از این امکانات، جستجو در فهرست کتب خود را از طریق اینترنت ممکن ساخته‌اند، معرفی شوند. معرفی پایگاههای برخی از این کتابخانه‌ها به لحاظ آنکه امکان ابرجستجو را فراهم می‌سازند ما را از معرفی مجدد کتابخانه‌های دیگر بی‌نیاز کرده است. از مهمترین کتابخانه‌های معرفی شده، کتابخانه ملی است که امکان جستجو در فهرست شش کتابخانه را به طور همزمان فراهم می‌سازد.

دیگری کتابخانه مجلس شورای اسلامی است. این پایگاه امکان دسترسی به فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی، به‌علاوه جستجوی همزمان در پنج کتابخانه دیگر را فراهم می‌کند.

کتابخانه‌های دانشکده‌های مختلف دانشگاه اصفهان همگی از طریق یک آدرس قابل دسترسی هستند و کتابخانه‌های هشت مرکز دانشگاهی و پژوهشی دیگر نیز به هم وابسته‌اند که با اتصال به کتابخانه مرکزی دانشگاه گیلان یا دانشگاه امام صادق (ع) امکان جستجو در

همه آنها و از جمله کتابخانه مرکزی دانشگاه مشهد و مرکز دائره المعارف بزرگ اسلامی ممکن خواهد بود.

۲. فهرست کتابخانه‌های حقوقی در جهان

در این صفحه فهرستی از کتابخانه‌های حقوقی در جهان ارائه شده است که امکان جستجو در فهرست کتب آنها وجود دارد. در پایگاه‌های اینترنتی این کتابخانه‌ها علاوه بر فهرست کتب هر کتابخانه، معمولاً مجموعه‌ای از اطلاعات مفید دیگر درباره منبع‌شناسی و معرفی اینترنتی نیز وجود دارد.

در این بخش دیگر از این صفحه به راهنمایی برای دسترسی به فهرست کتب کتابخانه‌های تخصصی حقوق از طریق Telnet نیز پرداخته شده است. در متن راهنما در مورد سیستم Telnet توضیح داده شده است.

۳. فهرست کتب کتابخانه‌های جهان

در این صفحه ابتدا به پایگاه‌های اینترنتی بزرگترین کتابخانه‌های جهان پیوند داده شده است. کتابخانه کنگره آمریکا بزرگترین کتابخانه جهان است که در ابتدای این صفحه معرفی گردیده، در پی آن کتابخانه‌های ملی انگلستان و فرانسه معرفی شده و به آنها پیوند داده شده است.

در رده‌های بعد، کتابخانه‌های چند مرکز علمی دیگر مورد توجه قرار گرفته که عمدتاً فرانسوی زبان هستند و نهایتاً پیوندهایی به بخشهای مختلف یک پایگاه اینترنتی داده شده است که فهرست جامعی از Telnet کتابخانه‌های جهان ارائه کرده است. این کتابخانه‌ها بر حسب قاره و سپس کشور دسته‌بندی شده‌اند و در عین حال امکان جستجوی موضوعی نیز در این فهرست وجود دارد. در این بخش به اختصار به کاربر توضیح داده شده است که Telnet با web تفاوت دارد و کار با آن نیازمند آشنایی و داشتن نرم‌افزار لازم برای این کار است.

کاربر با کلیک کردن به روی کتابخانه‌های قاره آمریکا به فهرستی از هشت کشور، با کلیک کردن بر روی قاره اروپا فهرستی از ۲۷ کشور و با کلیک کردن بر روی پیوند سوم با فهرستی از کشورهای از سه قاره دیگر دنیا مواجه خواهد شد. این فهرستها را پایگاه hytelnet در اختیار کاربران می‌گذارد.

۴. کتابفروشیها

کتابفروشیهایی که فهرست کتب قابل ارائه خود را در اینترنت عرضه می کنند، خواه فروشنده اینترنتی باشند یا ناشر سنتی کتاب، منبع بسیار مناسبی برای کتابشناسی و دریافت اطلاعات در مورد تازه های کتاب هستند. لذا در بخش کتابشناسی صفحه ای به کتابفروشیها تخصیص یافته است.

اولین پیوند در این صفحه به یک فروشنده اینترنتی ایرانی کتاب داده شده که اطلاعاتی در مورد کتب فارسی ارائه می دهد.

دومین پیوند به بزرگترین فروشنده کتاب اینترنتی یعنی مؤسسه آمازون داده شده است. این مؤسسه دارای شعبی در کشورهای مختلف دنیا است و در مورد هر کتابی که به فروش می رساند، اطلاعات کتابشناسی و خلاصه موضوع را ارائه می دهد. مسلماً امکان خرید از طریق اینترنت و با استفاده از کارت اعتباری نیز وجود دارد. از مزایای این مؤسسه این است که اولاً امکان جستجو بر اساس کلید واژه را در پایگاه خود ایجاد کرده و ثانیاً کاربر می تواند با ثبت نام در فهرست پست الکترونیکی، به طور مرتب در جریان چاپ آخرین کتبی که در جهان در موضوعات مورد علاقه وی به چاپ می رسد، قرار گرفت. چندین شرکت دیگر که بر همین اساس فعالیت می کنند نیز در همین صفحه معرفی شده اند.

در انتها، پیوندی به یک پایگاه اینترنتی داده شده است که فهرستی از نشانی اینترنتی ناشران کشورهای گوناگون جهان ارائه می دهد.

در پایان این صفحه، پیوندی به یکی دیگر از صفحات همین راهنما داده شده که به طور اخص فهرستی از ناشران فرانسوی کتب حقوق در آن آمده است. این انتخاب به لحاظ اهمیت ادبیات حقوقی فرانسه در حقوق ایران است.

پایان نامه های تحصیلی بر روی شبکه

پایان نامه ها؛ به لحاظ اهمیتی که برای دانش پژوهان دارند در بخش کتابشناسی مورد توجه خاص قرار گرفته و یک صفحه به آنها اختصاص داده شده است.

در ابتدای این صفحه، مرکز مدارک علمی کشور (وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری) معرفی شده است. همان طور که گفته شد، این مرکز چکیده پایان نامه های

فارغ التحصیلان ایرانی از دانشگاههای داخل و خارج و همچنین عنوان مقالات منتشر شده در نشریات علمی یا متن کامل برخی از این مقالات و گزارشها را ارائه می دهد. در ادامه، چندین پایگاه که با به فهرست رساله ها و پایان نامه ها در فرانسه مربوط می شوند، یا به نحوه نگارش پایان نامه پرداخته اند، در این صفحه معرفی شده اند.

عنوان چهاردهم: ثبت نام در فهرست دریافت اطلاعات و شرکت در بحثهای حقوقی

یکی از موارد استفاده از اینترنت، که به نظر کمتر مورد استفاده حقوقدانان ایرانی قرار گرفته است، امکانات مربوط به دریافت اطلاعات مشخص یا شرکت در مباحثات حقوقی است؛ لذا تهیه کنندگان این راهنما در صفحات جداگانه ای تحت این عنوان به معرفی این موضوع و چندین پایگاه تخصصی در این خصوص پرداخته اند.

در صفحه اصلی عنوان فوق، ابتدا به کاربر توضیح داده شده است که با ثبت نام در فهرست پست الکترونیکی می تواند به طور مرتب اطلاعاتی را که آن پایگاه منتشر می کند در جعبه الکترونیکی خود داشته باشد.

همچنین کاربران را با صفحات مباحثات حقوقی آشنا کرده ایم: با کلیک کردن بر روی هر یک از دو پیوند: بحث حقوقی و دریافت اطلاعات حقوقی، کاربر به صفحه دیگری از راهنما هدایت می شود. ذیلاً این دو صفحه توصیف شده اند.

۱. دریافت اطلاعات حقوقی

در این صفحه معدودی پایگاه از کشورهای امریکا، انگلستان، و فرانسه معرفی شده اند، و گرنه تعداد مراکزی که اطلاعات خود را بر حسب تقاضا به صورت اتوماتیک بر روی پست الکترونیکی کاربر ارسال می کنند، بسیار زیاد است. در هر یک از این پایگاهها امکان ثبت نام برای قرار گرفتن در فهرست اطلاعاتی آنها وجود دارد.

اولین پیوند معرفی شده مربوط به شبکه مرکز مطالعات علوم اجتماعی امریکا است. پس از ثبت نام در فهرست پست الکترونیکی این شبکه مرتباً فهرست انتشارات در موضوعات مورد علاقه برای شما ارسال خواهد شد. در این شبکه - به منظور ارسال مطالب

تخصصی - به هنگام ثبت نام از کاربر خواسته خواهد شد تا موضوعات و نشریاتی را که مورد علاقه اوست مشخص کند و به این ترتیب فقط در این موضوعات و نشریات است که به وی نامه الکترونیکی ارسال خواهد شد.

پیوندهای دیگر عمدتاً به قوانین و مقررات مربوط می شوند. مثلاً ثبت نام در فهرست دریافت اطلاعات قوانین و مقررات امریکا، انگلستان یا فرانسه که در پایگاههای گوناگونی موجود است و در این صفحه به آنها پیوندهایی داده شده است.

۲. بحثهای حقوقی

در این صفحه دهها پیوند به سوی چند پایگاه ارائه شده که به مباحث حقوقی مربوط می شوند. برای مثال در پایگاه مرکز حقوق تطبیقی دانشگاه آکسفورد، روش کار خاصی وجود دارد. در این مرکز ابتدا مقالاتی در زمینه‌های گوناگون و بخصوص حقوق مدنی به طور کامل بر روی شبکه قرار داده شده و سپس از خوانندگان خواسته می شود در خصوص این مقالات اظهار نظر کنند. اظهار نظرها در بخش دیگری بر روی شبکه قرار داده شده و خوانندگان می توانند به اظهار نظر کنندگان نیز پاسخ دهند.

در یک پایگاه دیگر که به آن ارجاع داده شده است (پایگاه jurist)، در هر زمان بر روی مسائلی خاص بحث می شود و امکان پیشنهاد مباحثه جدیدی از طریق ارسال نامه الکترونیکی وجود دارد.

در برخی موارد، پایگاههای معرفی شده، پایگاههایی عمومی و متخصص در امر فهرستهای مباحثات و یا فهرستهای پست الکترونیکی هستند که از جمله بخشی را به حقوق اختصاص داده‌اند. در این صورت سعی شده به آن بخش از پایگاه که به حقوق مربوط است پیوند داده شود.

عنوان پانزدهم: فرهنگ عمومی

حقوقدان نیز مانند هر پژوهشگر دیگر در بسیاری موارد به اطلاعات عمومی مانند دانستن معنی یک لغت نیاز پیدا می کند. پایگاههای بسیاری در اینترنت خدماتی در این جهت ارائه

می‌دهند که شمارش آنها کار آسانی نیست. در این راهنما مجموعه محدودی از پایگاههای اینترنتی معرفی شده‌اند که خدمات لازم را ارائه می‌دهند.

این پایگاهها عبارتند از پایگاههای فرهنگ لغت و دائرةالمعارفها، و پایگاههایی که کتب رایگان را بر روی شبکه قرار داده‌اند. در کنار آن پایگاه مقاله‌یاب که امکان جستجو در نشریات روی شبکه را برای یافتن مقالات مورد علاقه فراهم می‌سازد و چند پایگاه فرهنگی دیگر نظیر فرهنگستان زبان و ادب فارسی و شبکه آموزشی کتابخانه ملی فرانسه معرفی شده‌اند.

در مورد فرهنگها و دائرةالمعارفها، با توجه به تعدد آنها، صفحه‌ای خاص در راهنما اختصاص داده شده و در مجموع ۱۶ پایگاه اینترنتی در این بخش معرفی شده‌اند، که یا پایگاه فرهنگهای تک‌زبانی مثل انگلیسی است یا پایگاه فرهنگ لغت چندزبانی است مثل **یوردیک** که ترجمه لغت از یک زبان اروپایی به زبان دیگر را فراهم می‌سازد.

دسته دیگری از پایگاهها مربوط به دائرةالمعارفهاست که دارای صفحات اینترنتی نیز هستند. از جمله این پایگاهها: بریتانیکا، یونیورسالیس، انکارتا، و آشت است. در هر مورد نوع اطلاعات قابل دسترسی توضیح داده شده است.

صفحه دیگری که زیرمجموعه فرهنگ عمومی است مربوط به کتب قابل دسترسی در اینترنت است.

تعداد کتبی که به صورت دیجیتالی درآمده و بر روی شبکه قرار گرفته‌اند، هر روز در حال افزایش است. در این بخش ابتدا به صفحه راهنمای پایگاههای متون سیاسی، که توسط همکارمان آقای دکتر دهکردی تهیه شده و در پایگاه اینترنتی دانشکده حقوق قرار دارد، پیوند داده شده است.

سپس چند مرکز کتابهای رایگان معرفی شده‌اند. بسیاری از پایگاههای معرفی شده، خود حاوی کتب نیستند بلکه بانکی از تعداد زیادی پیوند هستند که کتب موجود در نقاط و پایگاههای گوناگون را معرفی می‌کنند، مانند همان کاری که در زمینه متون سیاسی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی انجام گرفته است.

این راهنما بالغ بر یک هزار و پانصد نشانی اینترنتی را معرفی کرده که از طریق برخی از این پیوندها دسترسی به هزاران سند و منبع پژوهشی میسر می‌شود. حقوقدانان ایرانی از

این طریق می‌توانند دسترسی سریع و آسانی به منابع حقوقی رشته‌های مختلف حقوقی و منابع حقوقی از جمله قوانین و مقررات و رویه قضایی ایران و دیگر کشورها، مطالعات حقوق تطبیقی، اسناد و معاهدات بین‌المللی، کتب فقه و معارف اسلامی، نشریات و مقالات و کارهای تحقیقی کشورها و مراکز علمی مختلف، نهادهای دولتی و غیر دولتی و مراکز علمی جهان، سازمانها و مؤسسات بین‌المللی، کتابخانه‌های ایران و سایر کشورها و بسیاری اطلاعات مفید دیگر داشته باشند.

نشانی اینترنتی این پایگاه <http://lp.atu.ac.ir> است و علاقه‌مندان می‌توانند به طور رایگان از این منبع استفاده نمایند.

امید است راهنمای تهیه شده که برای اولین بار در ایران طراحی و راه‌اندازی شده است بتواند به جامعه حقوقی ایران در جهت دسترسی هر چه وسیعتر و سریعتر به منابع حقوقی در سراسر جهان خدمتی درخور ارائه نماید و بدین نحو موجب تسهیل تحقیق در امر حقوق و پیشرفت عدالت در کشورمان باشد.